

[Transcript] Dagens Eko / Gängen som skakade Sverige - så knäcktes de

Tobias, vem är Sveriges mest ökända gängbrottsling genom titeln?

Det finns ju många att välja på. Jag skulle kanske säga Sigvard Törneman, en då salaligans ledare. Eller för den delen piggen. Det finns många namn och fler namn läggs ju till den här listan.

Det här är Dagens Eko med Robin Olin. Idag, om gängen som skakade Sverige och hur de knäcktes. Polisen tar ett fotografi av en ung man som de gripit.

Med allvarlig blick tittar han rakt in i kameran.

Han bär keps och har händerna i kors som om han väntar på att få handklovar.

Hans bara överkropp är full av tatueringar.

På bröstet Sveriges riksvapen och två kvinnonam.

På armarna ytterligare än vapensköld och en dansande kvinna.

Det här är ingen okänd person för polisen.

Redan som nioåring ska han ha stulit pengar, som elvaåring, alkohol.

Nu har han gripits för en lång radbrott, begångna mellan 15 och 18 årshålder.

In till förbryta fotot har polisen noterat hans gängnamn, piggen.

Det är hösten 1894 och Karl Wilhelm Strand, som han egentligen heter, ska snart spendera drygt åtta månader på kronohäktet på Longholmen i Stockholm.

Gäst är Tobias Svanelid, programledare för Vetenskapsradionhistoria.

Ja, Tobias, så ska vi börja där med den här ungemannen, Karl Wilhelm Strand.

Vad är det för tid han verkar i?

Det är väl en ganska hård tid i Sveriges historia, det sena 1800-talet, tidiga 1900-talet.

Folk flyttar in till städerna, landbruket förändras ju så.

Man söker jobb i de här stora och allt mer myllerande städerna.

Det här Stockholm som vi befinner oss i i slutet av 1800-talet är en förslummad stad.

Stora delar av Södermalm, även gamla stan, är ju farliga områden att vistas i helt enkelt.

Det är svårt att hitta jobb, så det där skapar en miljö där det finns en grogrund för brottslighet.

Folk ser kanske ingen annan möjlighet än att skäla sig fram.

Och hur kommer den här piggen in i bilden?

Alltså, han verkar ju vara en i ett gäng egentligen.

Det har gått till historien som stora ligan, det här gänget.

De sysslar ju i huvudsak med stölder.

Man skäl ägg, det tror jag är piggens första, möte med rättsinstanserna.

Hur skäl man ägg?

Det är även någon handlare tror jag som har lyckats bryta sig in hos och sen hoppas han kunna sälja de här äggen.

Lyckas inte med det och ska då konka tillbaka de här äggen.

Det är ju liksom ett hundra-tal, några tjock ägg här.

Och då tas han fast och på den vägen är det.

Det kan ju framstå som nästan lite komiskt, lite jönssonliga.

Men det här var förra säkerhetsskiftets förhårdnande brottslingar.

Och det är ju unga pojkar.

De är väldigt unga, precis.

Något av dem är släkt med varandra.

Och skäl ju liksom, vad det verkar som, det mesta man kan komma över.

Det är skrot och skor och inte minst kläder,

som ju på den tiden var mer värdefulla tror jag,
vad vi tänker oss att kläder är idag.
Och sen så kunde man liksom avgyttra de senare för ganska god vinst.
Och så förstås pengar då, att man går in och skäl pengar
i olika butikers kassor helt enkelt.
Men vad jag begriper så är det inte egentligen i första hand våldståd
man sysslar med, inte ens de här rånen
tycks vara förknippade med säkert mycket våld.
Hur reagerar samhället på det här då?
Är det liksom en stor debatt?
Ja, men det skrivs ju om de här gängen.
Och man upprörs ju och försöker hitta förklaringar.
En av sakerna som man tar upp i debatten
är ju här med att vid den här tiden
har man begränsat barnarbetet,
någonting som vi besäkrade idag.
Och även då tyckte det egentligen var ganska bra.
Men det tyckte man ju vara kanske en förklaring
till att den utdrev omkring sysslovlösa ungdomar
i gränderna i gamla stan.
De hade liksom ingenting annat för sig.
Om man diskuterar ju också hur man ska komma till rätta med det här,
kan det funka med hårdare straff,
återinföra, spöstraff,
också någonting som man hade avskaffat i Sverige.
Och även diskussioner om att militären kunde sätta sig in.
Okej.
Och vad landar det i till slut?
Och hur gör de för slåningar på den här stora ligan?
Det fanns ju en polis även på den tiden
så att man spårar det här gängets mötesplats
i en form av träningslokal
i gamla staden, Källalokal där Trångsund heter väl Gränden.
Och där hade de då hängt och gjort sina planer
och också förvarat stölgots.
Och när man kommer dit så är mycket av godset redan försvunnit.
Man nystar i vad har de liksom avyttrat de här
sakerna som de har stulit.
Man kommer vidare till en kvinna då
som tycks ha haft en väldigt central roll
i den här stora liggans verksamhet.
Hedwig Aronsson, man kallar den för morsan.
Ska hon ha varit någon slags gängledare då?
Ja, men i alla fall så återvidat det är hon som kanske ser till

att det de skäl kan omsättas i reda pengar.
Så att morsan har ju en butik
som det börjar gå ganska knackigt för vad jag begriper
men med det här stölgotset som hon kan sälja
så går det plötsligt betydligt bättre.
Inte minst kläder som hon lyckas sälja vidare.
Det är liksom pengar tvättande som pågår där.
Ja, det får man väl kalla det för.
Och morsan är ju central i hela den här utredningen
som ju blir väldigt stor.
Och folk verkar då ha kallat på varandra.
Men för polisen så står det ju snart klart
att det är 40-talet medlemmar i den här stora ligan.
Och de åker dit då?
Ja, men det gör man.
Till exempel piggen då, den här Karl Strand.
Han döms ju då 18 år gammal till straffarbete.
8 månader och 15 dagar
då har han stulit varor och pengar
till ett värde av 388 kronor och 21 öre.
Och han släpps ju då från Longholmen 1896
och träffar en tjej där och han får barn.
Men inte långt senare så dör han av en lunginflammation.
Jag vet inte om man kan skylla på Longholmen.
Det här är ju en sån tid där man dör av lunginflammation helt enkelt.
Men dels är det ändå slutet på hans bana.
Precis, och på många andras banor också.
Man spränger den här ligan och i den mån
som enskilda medlemmar överlever så fungerar de
i mer enskild verksamhet då.
Men det är ju då som du säger ändå
en form av kriminalitet som kanske
i dagens ögon inte verkar så där.
Det är väldigt grovt.
Det är stöld där och så.
När det gäller, det är något mer blodigt
i vår svenska gänghistoria.
Var ska vi ta oss då?
När vi pratar blodiga ligor i alla fall
eller blodiga gäng så får vi söka oss till
Sala på 1930-talet.
Där verkar ju de som kommer att kalla
stå för Sala-ligan som leds
utav Sigvard Törnemann.

Han sysslar med homopati i Upplandsvesby.
Hypnoås med handpåläggning och bollmörtsextrakt.
Egentligen heter han Sven Emil Sigvard Nilsson.
Men för några år sedan bytt han namn.
Och det är under det nya namnet han nu är ryktbar
eller rättare sagt beryktad.
Inte bara i Sverige utan i hela världen.
En var det verkar som rätt galen person.
Både blodtustig men också intresserad av
övernaturliga saker av magi.
Och själva så kallar de sig för den magiska cirkeln.
Det är Sigvard Själv då och hans
kompisar Erik Hedström,
åkerangval Lindberg och ännu fler.
Så det här är deras konstellation
då den magiska cirkeln.
Ja och från början så verkar det som
att man kan ha haft planer på att skaffa pengar
för att åtminstone Sigvard Törnemann
ska kunna betala en utbildning
för att bli en sån här yogi.
Alltså då får man mystisk lärare en kurs i Danmark.
Då behövde han 15 000 kronor.
Och under förevändningen att få ihop de pengarna
så börjar man en rånordskarriär
i sala med omnejd som är väldigt blodig
och blir väldigt uppmärksamma.
Det första offret är en taxig chaufför
Sven Ericsson som sköts på kvällen
den 14 november 1930.
Det verkar inte som att man egentligen
har vritt sig så mycket om och rånar
den här personen och tar pengar utan då ska man ha
den här bilen som sedan ska leda till
att man kan göra ytterre andra brott.
De sker med ganska många månader
ibland årsmellanrummen.
Det rör sig som ett halvdussin
mord eller rånord
i salas omgivning.
Man gasar ju en stackars kvinna
bara ett hål i väggen i hennes hus.
Man har hört att hon ska sitta på mycket pengar
och så kör man dit med en bil

och hon dör av de här avgaserna
och pengarna kommer tyvärr inte över
för hon har gått till banken bara några dagar tidigare.

Det sista framåt
mitten på 30-talet
då är det någon sån här postbud
han kör väl med lönekassan
och då är det mycket pengar vi talar om
för att betala arbetare på något tegelbruk
de liknande tror jag är närheten av Sala.
Den här personen lyckas man knuffa av cykeln
jagar ut på någon äng
skjuter med många skott
och lönekassan kommer man då över också.
Men det här får ju väldigt stor uppmärksamhet
vid den här tiden
och det tar ett lång tag för polisen
att få någon som helst reda i de här morderna
för att de är väldigt olika
och märkliga i tiden.

Ja och hur låter det då
i 30-talet Sverige kring
det här väldigt våldsamma
gänget?
På ett plan så finns det en fascination
för den här typen av individer
som Sigvartörnemann och hans gäng.
I USA vid samma tid då är det
John Dillinger, public enemy number one
som driver runt
inte minst i mellanhavet
rånar banker
skjuter vildt omkring sig.

I USA är det ju depressionens tidervarv
i Sverige ser ungefär likadant också
det är en tuff tid ekonomiskt
så att någonstans så verkar det som att det finns
kanske någon form av förståelse
men just för Sala ligan
som byggår de här bestialiska morderna
får man ändå säga
där tror jag nog att allmänheten är
väldigt bekymrad, inte minst lokalt i Sala.
Men det får ett slut då

till slut.

Man lyckas nysta upp den här situationen
det är en av gängmedlemmarna
som kallar helt enkelt på
sina kumpaner
och då kan man ta helt enkelt
i hela den här ligan
de döms ju till olika straff
Sigvard Tönemann själv
genomgår ju rätt psykiatriskt undersökning
och man finner väl honom
mer eller mindre sinnessjuk
och han hamnar på säter
och levit stora delar av sitt liv fängsla där.
Men den här Sigvard Thunemann då
han sticker ut lite
i att han har inget gängnamn eller?
Nej, det verkar inte riktigt så
han kallar sig ju för Thunemann
jag tror han är född Nilsson egentligen
och han tog sig namnet Thunemann
och där har det gått mycket myter kring då
det är Thunemann med TH
och om man kastar de bokstävna där lite grann
så blir det ju manhunter
och att det skulle på något sätt kunna
visa på vilken blodturs det
bäst han egentligen var
Det är som ett förklätt gängnamn
Ja men lite så
han var klädd då precis som
John Dillinger ofta var i USA tror jag
med kostym, klanderfritt
en liksom propert utseende så
Det är liksom egentlig manna
gangsten på något sätt
Andra gången på en vecka
när polisen väljer på plats
så uppgörs han över
och kvar finns bara ett par tomhylser
från ett handeldvapen
Men när det gäller
våldet som vi sett på
senare tid i Sverige

som riktar sig mellan
olika kriminella gäng
sådär det blir krig
Var måste vi gå i storgen
för att hitta det i Sverige?
Då måste vi ju i mer modern
tid och till det stora
nordiska MC-kriget
på 90-talet
Trorligt scenario är ju att
det här kan handla om ett
begynnande krig mellan
de olika MC-stationer
Det här var ju nordiska
MC-avdelningar utav bandidos
av Hells Angels
alltså motorkyckelklubbar
som slogs om
häraväldet över
inte minst beskydd av verksamhet
att driva in skulder
Alltså det här är ju ett
nordiska MC-avvis 1990-tal
90-talskrisen
många har skuldsats sig
butiker, bolag har gått
i konkurs, det är en rörig tid
ekonomiskt som säkert
öppnar upp för den här typen
av kriminell verksamhet
och plötsligt får de här gängen
Och också nya marknader
nya områden att lägga under sig
och vem som ska ha makten över
vilket område
Och då blir det krig
Malmö idag
Det kunde ha varit Bosnien eller Feyrus
Då blir det krig, ett väldigt
blodigt krig
Ett exempel på
de här atentaten
är ju bombningen av Hells Angels-lokaler
i Malmö

Det här var oktober 1996
en stor explosion
slås sönder det här huset
men också grannhusen och hyreshus
på gatan Mittemot
Vad har hänt här nu då?
Ja, det är ju tryckvågen efter Smällan
som gick sönder där med
Reporterar det på plats och frågar
människor som bor under husen
som har vaknat utav tryckvågen
Och det är ju en stor förödelse
Men också det får på något sätt ett slut
Ja, jag antar att
Jag har skrivit som att de här gängen själva
inser på något sätt att så här kan vi inte fortsätta
Det här är för kostsamt
i människorliv
Det är alltför jobbigt att ha
polisens uppmärksamhet på sig
så som det förstås blir här
Och för att de ska kunna bedriva
sin verksamhet som ändå
med kriminalitetens logik har fungerat
under många decennier så vill man inte ha
så nära polisbevakning helt enkelt
Så man sluter någon form av fred
Är vi binnen om vår samarbete?
Anväl
Ja, men hon går i konfrontationen
där här vidare
Den 25 september 1997 så
meddelade Health Angels och Bandidos
De hade till och med en presskonferens
där de sitter liksom uppställda där
Och förklarat att de då
har avslutat det här kriget
De är ju skäggiga
Den ena har varit långt hår här
och den andra inget hår alls
men sedan sina svarta skinnjackor
och massor med tatueringar
Nu har de ju kläder på oss
man ser ju till och med fingrarna

och sådär är ju också klädda av
olika former och tatueringar
Och så är det för att de menskar
där sidan är denna samarbetsavtal
att de blir studerade för oss parkerkultur
De säger att vi kan inte garantera
att det inte blir fler incidenter
men vi kan aktivt ingripa
och se till att de som trotsar
samarbetsavtalet utesluts från vår kultur
Och det verkar ju ändå på något sätt
I dagspressen sprids ett foto
av den ökande mannen
Med allvarlig blick
ser han bort från kameran
Han bär en stor guldring
med formen av en räv
och en guldlocka runt armen
Han är välkänd för allmänheten
och pekas ut
av polisen som ansvarig
för en radbrottbegång
i Sverige
In till fotot har tidningen
en svart rubrik
med hans gängnamn
Kurdiska Råven
Det är hösten 2023
Och Rava Majid som han egentligen heter
ska befinna sig på
okänd ort
internationellt efterlyst
Jag Tobias
Du lever ju som
vi alla just nu
mitt i ett pågående
gängkrig
i Sverige
Blodigare än någonsin
Men jag tänker att
du ju också på något sätt lever
med en del av hjärnan i historien
När du ser
på det som händer nu

och det som har hänt tidigare
tycker att det finns likheter
Någonstans mellan gängen
Ja men det gör ju det
Dels så är det ju väldigt manligt
Det är killar unga
män som gör de här
antingen väldigt våldsamma
blodiga skjutningarna
morden i sala eller
stölderna i centrala Stockholm
i slutet av vartna talet
Och så att den är liksom
ganska löst sammansatt i grunderbotten
den här gängkulturen
Det är klart att man kanske finner
en form av trygghetsstruktur
i den här gruppen
men man kan också göra liksom egna initiativ
på sina gängmedlemmars bekostnad
Det är också så man har
fått slut på det här många gånger
att folk kallar på varandra
de är av och sjuka på varandra
någon är missnöjd med någon uppgörelse
Man vill inte vara med längre kanske
Andra likheter av som du tänkte på
Det är väl någonting
med det här med utseendet också
att man vill
se ut som
en medlem i ett gäng
man är kanske stolt över det här till och med
man smycker sig med tatueringar
med smycken
med någon form av symboler
Det är väl också en likhet som jag ser genom historien
Skillnaderna då
För dem finns ju också såklart
Det är väl någonting i
kanske brutaliteten
det var ju blodigt allvar
för alla som drabbades av
stöldvågen

[Transcript] Dagens Eko / Gängen som skakade Sverige - så knäcktes de

utav stora ligan
och likadant i sala ligan
med de här väldigt bestialiska morden
Men samtidigt så är det väl någonting som har hänt idag
som gör att
dagens våldsvåg och skjutningarna
sticker ut
i en historisk kontext någonstans
Det här hände inte tidigare i Sverige
Samtidigt tänker jag
när du berättar
att något som kanske kan ge någon slags
hopp eller tröst
är att de här historiska gängen
de försvinner ju förr eller senare
Det finns ett slut
Och det är ju förstås ingen tröst
för de som drabbas av det här våldet idag
Men det ser ju någonting
om att samhället faktiskt kan
förändras på kort och lång tid
Tack så mycket Tobias
Tack
Och det var allt
från Dagens Eko
Vi hörs igen imorgon